

IPBES: van ‘assessment’ naar actie

Vijf jaar geleden schreven wij een forumbijdrage voor LANDSCHAP over het Intergovernmental Panel on Biodiversity and Ecosystem (IPBES), met de titel ‘IPBES: garanties voor succes?’ (IPBES; Van der Sluis & Turnhout, 2014). Beide auteurs waren vanuit Wageningen betrokken bij IPBES, respectievelijk bij de ‘Regional Assessment Europe and Central Asia’, en de ‘Global Assessment of Biodiversity’, die dit jaar zo veel stof heeft doen opwaaien. Waar wij in het vorig artikel vooral vooruitkeken, kunnen we nu terugkijken. Wat is er gebeurd? Zijn de verwachtingen uitgekomen, of is de scepsis van sommigen terecht geweest – wéér een VN-orgaan waar veel gepraat en niets bereikt wordt? In deze bijdrage laten wij zien dat IPBES zich een plaats heeft toegeëigend in de wereld van de internationale natuurbescherming.

T. (Theo) van der Sluis
Wageningen Environmental
Research, Postbus 47, 6700
AA Wageningen
theo.vandersluis@wur.nl

E. (Esther) Turnhout
Wageningen University &
Research, Forest and Nature
Conservation Policy group

Wat zijn de resultaten van IPBES?

De belangrijkste mijlpalen zijn de gepubliceerde assessment-rapporten die de bestaande wetenschappelijke kennis integreren en presenteren. Wetenschappers uit alle delen van de wereld zijn genomineerd om bij te dragen aan deze rapporten en er is een uitgebreid peer review-proces geweest waarin iedereen commentaar kon leveren. Zelden hebben biodiversiteitsrapportages zo’n breed geaccepteerde basis gehad. De eerste twee rapporten gingen respectievelijk over bestuivers (Potts et al., 2016) en over modellen en scenario’s voor biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Met name het eerste rapport, dat de zorgelijke stand van bestuivers onder de aandacht bracht, heeft veel weerklank gevonden. Een heikel punt in de onderhandelingen tussen landen vormden de neonicotinoïden, maar mede door druk vanuit landen als Frankrijk worden de dodelijke gevolgen van deze beschermingsmiddelen genoemd. Een belangrijke overwinning, al heeft het vooralsnog niet geleid tot een verbod, maar de discussie loopt nog en is ook tot het publiek doorgedrongen.

In 2018 zijn vier zogenaamde ‘regional assessments’ gepubliceerd en daarnaast de ‘Land degradation assessment’. De regionale evaluatie voor Europa en Centraal-Azie (IPBES, 2018) concludeert dat nagenoeg alle ecosystemen achteruit zijn gegaan. Zoals de Global Assessment (2019) constateert, zijn de belangrijkste oor-

zaken van deze achteruitgang de verandering van landgebruik (waaronder intensieve landbouw en verstedelijking), klimaatverandering, niet-duurzaam gebruik van soorten en hulpbronnen (bijvoorbeeld in de visserij) en schadelijke invasieve soorten. In de verschillende assessments wordt ook de effectiviteit van bestaand beleid geëvalueerd en worden opties voor overheden, bedrijven, en maatschappelijke organisaties geïnventariseerd.

Wat heeft IPBES toegevoegd in het biodiversiteitsdebat?

Niet alle kennis was nieuw. Maar belangrijk is dat alle landen (die lid zijn van IPBES) de conclusies onderschrijven, wat een commitment impliceert om mee te werken aan oplossingen die de verdere achteruitgang van de biodiversiteit en het verlies van natuurlijke hulpbronnen tegengaan.

Daarnaast heeft IPBES een belangrijke conceptuele bijdrage geleverd met de introductie van het begrip ‘nature’s contribution to people’ (Díaz et al., 2015). Dit begrip zet de diversiteit van waarden die mensen toekennen aan natuur centraal en benadrukt dat natuur en cultuur onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Daarmee sluit IPBES aan bij verschillende wereldvisies en gaat het een stap verder dan ofwel een strikt natuurwetenschappelijke interpretatie van biodiversiteit, ofwel een focus op economische waarden verbonden aan het concept eco-

systeemdiensten. Tot slot is er een duidelijke focus in de IPBES-rapporten op mogelijke oplossingen, zodat niet alleen de ernst en oorzaken van de problemen in beeld worden gebracht maar ze ook oproepen tot actie. De Global Assessment doet dit op verschillende niveaus, door verschillende actoren, met handvatten voor zowel de korte als de lange termijn. Veel kan nu direct gedaan worden. Maar wat uiteindelijk nodig zal zijn - en daar sluit IPBES aan bij de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN en het 1,5 Degrees-rapport van de IPCC (2018) - is wat het rapport transformative change noemt: fundamentele veranderingen die raken aan verankerde denkpatronen, belangen en instituties in alle sectoren en onderdelen van de samenleving, waaronder bestaande financiële en economische systemen.

Wat betekent IPBES voor Nederland?

Biodiversiteit en natuur kunnen niet sectoraal aangepakt worden, er is een geïntegreerde benadering nodig. Dat is één van de belangrijkste conclusies van IPBES. De huidige natuurbescherming en het bestaande natuurbeleid zijn belangrijk, maar niet genoeg. In Nederland staat natuur onder druk door landbouw, verkeer en in-

dustrie; dat zijn dus de knoppen waaraan nu gedraaid moet worden. Stevige inzet is nodig om biodiversiteit, natuur en landschapskwaliteit in het hele gehele land - dus ook buiten de beschermde gebieden in het agrarisch gebied en in de steden - te verbeteren. Daarnaast ligt een belangrijke opgave in het bevorderen van nieuwe relaties tussen mens en natuur, zodat de betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid worden vergroot en het belang van natuur breed wordt omarmd, als iets dat iedereen aangaat en niet alleen experts of overheden. Er gebeurt al veel: initiatieven voor verduurzaming van de landbouw, burgerinitiatieven voor groen in de omgeving, citizen science, klimaatmarsen door scholieren, educatie en bewustwordingscampagnes. Ook de nieuwe omgevingswet biedt kansen voor betrokkenheid bij de leefomgeving.

Tot slot moet Nederland zich ook inzetten voor wereldwijde transformatieve verandering en stappen nemen om, onder andere via handelsovereenkomsten, wet- en regelgeving en financieel en economisch beleid, de huidige negatieve invloed op biodiversiteit, duurzaamheid en ongelijkheid wereldwijd te verminderen.

Literatuur

Díaz, S., S. Demissew, C. Joly *et al.*, 2015. A Rosetta Stone for Nature's Benefits to People. *PLOS Biology* 13(1): e1002040. doi.org/10.1371/journal.pbio.1002040.

IPBES, 2018. Regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Europe and Central Asia. Bonn, Germany. doi.org/10.5281/zenodo.3237428.

IPCC, 2018. Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty. IGES, Japan.

Potts, S.G., H.T. Ngo, J.C. Biesmeijer *et al.*, 2016. The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production.

Van der Sluis, T. & E. Turnhout, 2014. IPBES: garanties voor succes? *Landschap* 2014(2): 88-89.